

MTA NYELVTUDOMÁNYI INTÉZET

1068 Budapest, Benczúr u. 33.

1399 Budapest Pf.: 701/518

Tel.: 351-0413, 321-4830; Fax: 322-9297

E-mail: linginst@nytud.hu

Honlap: www.nytud.hu

Igazgató: Kenesei István

**A Magyar Tudományos Akadémia
Nyelvtudományi Intézetének
tudományos beszámolója a 2008. évről**

I. AZ MTA NYELVTUDOMÁNYI INTÉZET FŐ FELADATAI 2008-BAN

1. Elméleti nyelvészeti, grammatikai kutatások

A szótár szerkezete

A Strukturális magyar nyelvtan sorozat IV., *A szótár szerkezete* c. kötetének megjelentetése.

Fonológiai és morfológiai kutatások:

A fonológia és a morfológia analógia-alapú formális megközelítése c. OTKA projektum összegzése és lezárása. A magyar nyelv morfofonológiai és morfológiai jelenségeinek leírása.

Mondattani kutatások:

A határozók mondattani és jelentéstani kérdéseivel foglalkozó OTKA-projektum eredményeinek angol nyelvű kötetben való megjelentetése nemzetközi kiadónál.

A szintaxis szimmetriajelenségeinek kutatása.

Az *A minimalist approach to syntactic locality* című, csoportos OTKA- projektum munkálatainak végzése. A magyar és más nyelvek mondattani szabályainak korszerű nyelvtanmodellek kereteiben történő értelmezése.

Szemantikai kutatások:

A magyar mondat jelentésének vizsgálata, különös tekintettel a prozódiailag jelölt kvantorkifejezések hatóköri tulajdonságaira, a diskurzus-partikulák interpretációjára, és az igei kifejezések jelentésének az eseménysemantika kereteiben történő jellemzésére.

2. Kísérletes nyelvészeti kutatások

Neurolingvisztikai vizsgálatok

A rekurzió interdiszciplináris vizsgálata a nyelvben: neurolingvisztikai alapok című OTKA-projektum munkáinak folytatása.

A téri és idői relációk feldolgozásának vizsgálata fluens és non-fluens afáziásoknál.

Az afáziában, Alzheimer-kórban, nyelvbotlásokban és időskori tévesztésekben mutató fonológiai szekvenciaszervezési devianciák adatbázisban történő feldolgozása.

Pszicholingvisztikai vizsgálatok

Az óvodáskorú, nyelvfejlődési zavart mutató gyerekeknél a szórend hatásának és a nyelvtani szabályok elsajátításának háttérében álló implicit folyamatoknak a kutatása. A vonatkozó mellékmondatok elsajátításának kutatása tipikus és zavart nyelvi fejlődésben, 4-10 éveseknél.

3. Finnugrisztikai és nyelvtörténeti vizsgálatok

Számítógépes adatbázisok és programok:

Az Uráli és permi etimológiai adatbázis továbbfejlesztése. A *Magyar történeti fonológiai adatbázis* feltöltésének folytatása. Az udmurt és a komi elemző elkészítése. Az obi-ugor morfológiai elemzők és korpuszok kifejlesztése. A nganaszan morfológiai elemző munkálatainak folytatása.

Finnugrisztikai kutatások:

Permisztikai, ugor és obugrisztikai kutatások folytatása. Hanti szintaktikai és morfo-szintaktikai vizsgálatok végzése. Obi-ugor történeti és leíró fonológiai vizsgálatok

A szamojéd tagadó szerkezetek leírása. Nganaszan terepmunka.

Nyelvtörténeti kutatások

Általános nyelvtörténet: a hangtörténet általános kérdéseinek feldolgozása.

Finnugor nyelvtörténeti kutatások

Magyar nyelvtörténeti kutatások A középmagyar kor mondattana. Magyar történeti fonológia. Nyelvemlék-kiadások. Latin nyelvtörténeti kutatások.

Fonológiai kutatások

Uráli tipológiai vizsgálatok folytatása.

4. A kétnyelvűség és a kisebbségi nyelvek kutatása

A nyelvcsere és nyelvi revitalizáció vizsgálata Kelet-Közép-Európában. A *DILING (A nyelvi másság dimenziói)* c. EU-FP6 projekt folytatása és új nemzetközi projekt előkészítése.

A kétnyelvűség, a kisebbségi és többségi attitűdök, előítéletek jellemzői magyarországi nyelvi közösségekben.

Áttekintő tanulmány készítése a nyelvi ideológiákkal kapcsolatos antropológiai nyelvészeti elméletekről. A *Beás leíró nyelvtan* kéziratának véglegesítése, szerkesztése és fényszedése.

5. Fonetikai kutatások

A spontán beszéd koartikulációs folyamatainak elemzéseiről tanulmányok megjelentetése.

A BEA, magyar spontánbeszéd-adatbázis munkálatainak folytatása, a spontán beszéd artikulációs, illetve akusztikai fonetikai jellemzőinek elemzése. A megakadásjelenségeknek és az önmonitorozási folyamatok fonetikai vizsgálata.

A beszédhibás iskolások beszédpercepció teljesítményének kutatása.

A *Beszédkutatás* című periodika publikálása.

6. Nyelvtechnológiai és élőnyelvi vizsgálatok

Nyelvtechnológia:

A Magyar Nemzeti Szövegtár gyakoribb igéinek jellemző szerkezeteit tartalmazó "Igeskicc" adatbázis felhasználásával egy magyar nyelvű, korpusz alapú igei keret szótár elkészítése.

A *Budapesti Szociolingvisztikai Interjú* lejegyzett anyagának adatbázisba történő beépítése, nyelvi elemzésének elkészítése, hálózati felhasználói felület kialakítása.

A számítógépes tartalomelemző NKFP/Jedlik pályázat eredményes befejezése. Az ESFRI által támogatott CLARIN projektumban a nyelvi erőforrások és technológiák regionális központ kialakítása.

A *Cross-language Access to Catalogues And On-line libraries (CACAO)* pályázat keretében a munkálatok megkezdése. Közreműködés a TUDORKA Jedlik-pályázat munkálataiban.

Élőnyelvi vizsgálatok:

A Budapesti Szociolingvisztikai Interjú (BUSZI-2) kutatásban elemzések a variabilitásáról, a beszédstílusokról és az ingadozó toldalékolású szavakról. Az eredmények bemutatása hazai és nemzetközi konferenciákon.

A *nyelvcsere longitudinális vizsgálata* című kutatás eredményeinek feldolgozása.

A magyar jelnyelv elismertetésére kutatási és gyakorlati tevékenység.

A nyelvhasználóknak a kodifikált nyelvhasználati formákkal szembeni attitűdjének a vizsgálata. A nyelvtervezés, nyelvművelés és a normativitás értékösszetevőinek kutatása.

7. Lexikológia és lexikográfia

Befejeződik *A magyar nyelv nagyszótára* 3. B–byte kötetének szerkesztése és főszerkesztése, elkezdődik a 4. kötet *d* betűs címszavainak írása, valamint befejeződik az *Új magyar tájszótár* 5. Sz–Zs kötetének szerkesztése, főszerkesztése.

8. Keleti nyelvek kutatása:

Az óanatóliai-török (óoszmánli) nyelv vizsgálata. Nyelvtörténeti metszetek elkészítése. A nemzetközi turkológia bibliográfiája (*Turkologischer Anzeiger / Turcology Annual*) kiadásának folytatása

A kínai történeti pragmatikai kutatási pályázat folytatása és befejezése (*Theory and practice of power in traditional Chinese criminal investigations*).

Az „Égyipto-afroasiatica” és a „Lexica afroasiatica” c. cikksorozatok folytatása. A tibeti nyelvű történeti források kutatásának folytatása, különös tekintettel a mongol–tibeti nyelvi kölcsönhatásokra. Indogermanisztikai, és anatóliai nyelvészeti kutatások folytatása.

9. Az iskolai nyelvi nevelés: a kompetenciaalapú nyelvi nevelés 11-12. évfolyama véglegesítése

10. Az ELTE-MTA Elméleti nyelvészet szak és doktori program működtetése.

II.

A 2008 FOLYAMÁN ELÉRT KIEMELKEDŐ KUTATÁSI ÉS MÁS JELLEGŰ EREDMÉNYEK, AZOK GAZDASÁGI-TÁRSADALMI HASZNA

Elméleti nyelvészeti, grammatikai kutatások

A szótár szerkezete 13 fő, 74197 EFt ktgv (= költségvetési)

A magyar nyelvtudománynak az Intézetben szervezett nagy vállalkozásának a *Strukturális magyar nyelvtan* sorozatnak a *Mondattan*, *A fonológia*, és *A morfológia* kötetei után elkészült és megjelent a IV. kötet: *A szótár szerkezete*. Ez tüzetesen írja le a magyar nyelvtan szótári alkotórészének a rendszerét, a szókategóriákat, azok hangalakbeli, szintaktikai, szemantikai, szövegbeli sajátosságait valamint a pszicholingvisztikai és nyelvtechnológiai alkalmazásokat. A 20 szerző közül 13 intézeti munkatárs.

Fonológiai és morfológiai kutatások 3fő, 17122 EFt ktgv, 1960 EFt OTKA

A fonológia és a morfológia analógia-alapú formális megközelítése c. OTKA-projektum eredményeit összegezték és rangos nemzetközi konferenciákon számoltak be róluk. A projektum keretében szimbolikus-neuronális hibrid asszociációs rendszert implementáltak az analógiás okoskodás szimulálására; kidolgozták az *Amorph* leíró alaktani hálózat módszer-tanát. Tanulmányokat publikáltak a magyar nyelv morfofonológiai és morfológiai jelenségeiről.

Mondattani kutatások 7 fő, 11415 EFt OTKA, 5707 EFt ktgv.

A határozók mondattani és jelentéstani kérdéseivel foglalkozó OTKA-projektum eredményeiről szóló, angol nyelvű kötet *Adverbs and adverbial adjuncts at the interfaces* címmel elkészült, és a Mouton de Gruyter kiadó elfogadta az *Interface Explorations* című sorozatában való megjelentetésre.

Az elegáns szintaxis elméletének a kutatása: alternatívákat állítottak fel a minimalista elmélet szinte minden fontosabb aszimmetrikus struktúrális alapfogalmával szemben.

A generatív nyelvtan minimalista programjának fejlesztése

11 fő, 22829 EFt ktgv, 13063 EFt OTKA, 5707 EFt fiatal kutatói.

Az *A minimalist approach to syntactic locality* című, csoportos OTKA-pályázat az ún. mozgatósi jelenségek (és más mondattani függőségek) főbb szintaktikai lokalitási jellemzőinek olyan modelljét fejlesztette, mely e jellemzőket két fő tényezőre redukálja: (a) a lépésként növekvő szerkezetépítés komputációs gazdaságosságára, és (b) a szintaxissal érintkező szemantikai és prozódiai komponensek kívánalmaira.

A magyar fókusz kutatása: pontosították a fókuszot tartalmazó mondatszerkezet leírását.

Folytatódtak a kutatások a tagadás szintaxisa és szemantikája témakörben, 1 tanulmány elkészült, megjelenése folyamatban.

Megkezdődött a *Magyar generatív történeti mondattan* projektum előkészítése.

Szemantikai kutatások 2 fő, 5707 EFt ktgv, 1022 EFt OTKA.

Folytatódtak a magyar diskurzus-partikulák szemantikai és pragmatika tulajdonságaira irányuló kutatások. Elkészült a *Formális szemantika* c. egyetemi tankönyv második, javított kiadása. A magyar fókuszban a mondatjelentéshez történő hozzájárulását vizsgálták.

A nyelvtani kutatások társadalmi hasznossága: ezek alapkutatások, melyek eredményei egyrészt nélkülözhetetlenek, másrészt kiválóan alkalmazhatók a nyelvtechnológiában, (pl. a gépi fordításban, számítógépes tartalomelemzésben, számítógépes dialógusrendszerekben, beszédelemzés és –szintézis során, tudásreprezentáció kiépítésében, valamint a nyelvoktatásban).

Kísérletes nyelvészeti kutatások

Neurolingvisztikai vizsgálatok 5 fő, 29514 EFt ktgv, 2770 EFt OTKA

A rekurzió interdiszciplináris vizsgálata a nyelvben: neurolingvisztikai alapok című OTKA-projektum keretében kifejlesztettek egy vizuális és verbális komponensekből álló neurolingvisztikai kísérleti tesztrendszer. Ez ép és agrammatikus afáziás személyeknél egyaránt alkalmas a rekurzív nyelvi szerkezetépítő műveletek alkalmazhatósági szintjének jellemzésére. Összesen 8 afáziás és 10 ép személlyel összesen 54 tesztet végeztek el. Az eredmények elméleti értelmezését 2009-ben végzik el.

Az anómikus afáziásoknál, akik a narratív beszédet egyébként jól értik, a mondatok időszerkezete feldolgozásának és a téri relációs kifejezések értelmezésének sérülését írták le.

A fonológiai szekvenciaszervezési tévesztések, eltérések, elemzései független bizonyítékként szolgálnak a magyarban speciális viselkedésű *v, j* és a palatális obstruensek fonológiai kétarcúságának igazolása számára

Pszicholingvisztikai vizsgálatok 2 fő, 12391 EFt ktgv

A nyelvfejlődési zavar: a különböző szórendű mondatok megértésének képkiválasztásos vizsgálata elmaradást mutatott ki 4 és 7 év közötti nyelvi zavarral diagnosztizált gyereknél még a szókincsméretben illesztett kontrollcsoporthoz képest is. A mesterségesnyelvtan-tanulási vizsgálatok szerint felnőtteknél jelentősen javítja a teljesítményt, ha a bemutatás a rövidebb sorozatokkal kezdődik, és fokozatosan halad a hosszabbak felé, míg nyelvfejlődési zavarban a rendezett bemutatás sem segíti jelentősen az általánosítások kiemelését

A gyermekkori mondatmegértés kutatása: a vonatkozó mellékmondatok feldolgozásában a munkamemória és a végrehajtó funkciók nagyobb terhelését írták le.

A kutatások társadalmi hasznossága: az eredmények jól alkalmazhatók a szerzett agyi sérülések következtében előálló nyelvi zavarok diagnosztikájában és terápiájában, továbbá az óvodai és az iskolai nyelvi fejlesztés gyakorlatában, az iskolában mutató nyelvi hátrányok megértésében és enyhítésében.

Finnugrusztikai és nyelvtörténeti kutatások 17,5 fő, 99 880 EFt ktgv, 6343 EFt OTKA

A legfőbb eredmények a tematikus, illetőleg a módszertani átalakulásban jelölhetők meg. Ennek lényeges lépései a finnugrisztika és az elméleti nyelvészet, a szociolingvisztika, a tipológia, a korszerű nyelvi dokumentáció és a számítógépes nyelvészet közötti válaszfal megszüntetése. Ehhez járultak továbbá azok a törekvések, amelyek a magyar nyelvtörténeti kutatások eredményeit tették közzé tanulmánykötetek, illetőleg kézikönyvek fejezeteiként minél szélesebb kör számára elérhetően, és az általános nyelvtörténeti spektruma új témákkal, új szempontokkal szélesedett ki. Öt olyan munkálat folyik, amelynek célja számítógépes adatbázis, illetőleg korpusz létrehozása, valamint számítógépes morfológiai elemzők felállítása. Ez a finnugrisztikai műhelyek tekintetében nemzetközi viszonylatban is egyedülálló. A munkálatok a keleti uráli nyelvek: a hanti és a manysi egyes nyelvjárásaira, valamint a nganaszra és a permi nyelvekre koncentrálnak. A korpuszépítés és az elemzők egyben a korszerű nyelvi dokumentációt is szolgálják.

Az uráli nyelvek tipológiai kutatásának rendszeressé tétele érdekében a Bécsi Egyetem és az ELTE finnugristáival való együttműködés eredményeként tipológiai konferenciát rendeztek a tervezett uráli tipológiai adatbázist megalapozására, uralisták és általános nyelvtipológusok közös előadásai hangzottak el.

Fordulat figyelhető meg a fonológiai kutatások esetében is: egyre nagyobb hangsúllyal jelentkeznek a fonotaktikai, illetőleg a szótagszerkezetre vonatkozó leírások (szamojéd nyelvek, finn), az obi-ugor nyelvek vizsgálatát pedig eszközfonetikai elemzések is segítik. A nyelvtörténeti vizsgálatok egyre inkább eltávolodnak az ún. hagyományos (főként a történeti összehasonlító módszerre és a rekonstrukcióra támaszkodó) megközelítésektől, s fokozatosan előtérbe kerül a történeti szociolingvisztika, a pragmatika, a fonotaxis, valamint a hangváltozások fonetikai hátterű leírása.

A magyar nyelv történeti grammatikai kutatásai keretében a középmagyar kor szintaktikai leírása folyt, és közben önálló tanulmánykötetben kilenc tanulmány demonstrálja az eddigi eredményeket. A nyelvemlékkiadásokban is előtérbe kerülő számítógépes közzétételben is közreműködtek.

A kutatások társadalmi haszna egyrészt a magyar nyelv és kultúra történeti értékeinek bemutatásában és elérhetővé tételében, másrészt a veszélyeztetett „kis” uráli nyelvek megőrzésében és ezzel a beszélő közösségeik támogatásában mutatkozik meg.

A kétnyelvűség és a kisebbségi nyelvek kutatása

6,5fő, 31390 EFt ktgv, 10867 EFt EU támogatás, 5707 EFt fiatal kutatói

Folytatódtak, majd lezárultak a *Diversity of Linguistic Otherness* (DILING) nemzetközi projekt munkálatai. Elkészült nyolc közép-kelet-európai ország nyelvi kisebbségei helyzetéről szóló kötet kézírata (ún. *country review studies*), mely nemzetközi szakértők elméleti tanulmányait is tartalmazza, és amely a brit *Palgrave Macmillan Publishers* kiadásában jelenik meg. A kutatási eredményekből a gyakorlatban jól használható kiadványok is készültek, melyek tartalmazzák a nyelvi kisebbségekre vonatkozó tudományos nézeteket és fogalmakat, illetve nyelvi kisebbségek jogi kérdéseit tárgyaló praktikus összefoglalót.

Kutatásokat végeztek a magyarországi nyelvi kisebbségek nyelvi, jogi, oktatási helyzetéről, majd két összefoglaló tanulmányt készítettek angol nyelven.

Feltérképezték egy többségében magyarok lakta szlovákiai város lokális kisebbségeinek nyelvhasználatát (szlovák, zsidó, cigány). A kutatás a magyar és szlovák nyelv dominanciáját találta mindhárom közösségben. A szlovákiai politikusok által megfogalmazott kijelentés, miszerint a dél-szlovákiai városokban a szlovák nyelv alárendelt volna, nem érvényesül.

A *Nyelvi ideológiák és társadalmi határok* c. kutatás leírta, hogy az erdélyi roma közösségek miképpen hoznak létre társadalmi különbségeket, és ebben mi a szerepe a dialektális változatossággal kapcsolatos nyelvi ideológiáknak. Az *Átokhasználat a romani gondozói beszédben* c. kutatás a kisgyermekhez szóló beszéd pragmatikai és társas funkcióit vizsgálta.

Megtörtént a *Beás nyelvtan* kéziratának véglegesítése, a kézirat szerkesztése.

A kutatások társadalmi haszna: a kisebbségi nyelvek és nyelvhasználat feltérképezése fontos hozzájárulás az illető nyelveket beszélő közösségek megőrzéséhez, tagjaik társadalmi érvényesüléséhez, emberi és nyelvi jogaik védelméhez.

Fonetikai kutatások 5 fő, 28537 Eft ktgv

A kutatások három fő téma mentén zajlottak: a BEA spontánbeszéd-adatbázis építése, a spontán beszéd fonetikai elemzése és beszédpercepciós vizsgálatok. Folytatódott a nemzetközi tekintetben is nagy jelentőségű spontánbeszéd-adatbázis fejlesztése a kialakított protokoll szerint; 36 adatközlő hangfelvétele történt meg. Elvégezték a hangfelvételek archiválását, 18 átirat elkészült. Az adatbázis már alkalmas kutatásra; 11 témában használták fel.

A kutatás társadalmi haszna: a korpusz alapján meghatározhatók az egyén beszédsajátosságai, amelyek kizárólagosan vagy nagy valószínűséggel azonosítják magát a személyt, ezért a kriminalisztikai gyakorlatban, a beléptető és információs rendszerekben, a pszichiátriai, a klinikai pszichológiai és a neurológiai gyakorlatban van jelentősége, haszna. A beszélő személy azonosításához szükséges minimális beszédminta meghatározása (15 ms) közvetlenül felhasználható a bünyügyi eljárásokban. A beszédhibás iskolások percepciós teljesítményének kutatása azt mutatta, hogy az szignifikánsan elmarad a tipikus fejlődésű, ép beszédűektől, s ez kihat a tanulásukra is; ez az új felismerés a gyakorlati pedagógia számára rendkívül fontos tény.

Az ejtésvariációk és a mentális reprezentáció összefüggéseit vizsgálták a réshangok akusztikai fonetikai szerkezetének, valamint a zárhangok zöngékezdési idejének adatolásával, illetőleg a nazális és a zörejh hang kapcsolatának elemzésével, ez utóbbi a nazális és a megelőző magánhangzó időtartamának módosulásában jelenik meg (7000 mérési adat). E kutatások eredményei jól használhatók a beszédfelismerési algoritmusok megtervezésében.

Az önmonitorozás folyamatának megismerése új kutatás: az elméleti kérdéseket, mint a rejtett és a felszíni önellenőrzés, kísérletek alapján igyekeztek megválaszolni. Hét különböző megakadástípus eseteinek fonetikai elemzését végezték el (50 beszélő alapján). Az eredmények szerint a szerkesztési szakasz időtartama a megakadás típusának függvénye, és mint ilyen utal a beszédtervezés rejtett diszharmóniájára, továbbá az ismétlések ejtésvariációi a rejtett hibadetektálás felszíni megjelenései. Az anticipációs hatótávolság meghatározása jelentős, a gyakorlatban is felhasználható eredmény. Szinkrón nyelvhasználati változást bizonyítottak a *tehát* és az *ilyen* szavak fonetikai elemzésével (mintegy 10 órányi beszédanyag alapján), amely e szavak funkciófüggő kiejtését objektív adatokkal támasztotta alá.

A kutatás társadalmi haszna: az eredmények a beszédtechnológia gyakorlatában, illetve a retorikában használhatók fel.

Nyelvtechnológiai és élőnyelvi kutatások

15 fő, 62782 EFt ktgy, 4305 EFt OTKA, 2000 EFt Jedlik támogatás

A *Budapesti Szociolingvisztikai Interjú* (BUSZI) korpuszhoz elkészült az online felhasználói felület, mely menürendszer segítségével kényelmes hozzáférést biztosít a részletesen annotált nyelvi adatokhoz. A szokásos konkordancia mellett gyakorisági lista és összesítő táblázat formájában is megjeleníthető az eredmény. A kérdések több szempont szerint szűkíthetők alkorpuszokra. A 31 ezer megszólalásból (268 ezer szóból) álló korpusz statisztikai vizsgálatok elvégzéséhez is elegendő adatot szolgáltat: nagyjából 25 ezer különféle szón belüli, kódolt jelenséget, 25 ezer szünetet és 10 ezer hezitációt tartalmaz.

Elkészült egy 10 millió szavas, szintaktikailag elemzett korpusz, ami a *Magyar Nemzeti Szövegtár* (MNSz) sajtó, szépirodalom, tudományos és hivatalos alkorpuszaiból válogatott szövegekből áll. A részleges szintaktikai elemzés az alábbiakat tartalmazza: mondat- és tagmondatszegmentálás, névszói csoportok felismerése, igei állítmány azonosítása (igekötők, segédigék kezelése).

Eredményesen befejeződött a számítógépes tartalomelemző NKFP/Jedlik-pályázat, a számítógépes tartalomelemzésre véges állapotú nyelvtanok készültek, a munkatársak nyelvészeti és technikai támogatást nyújtottak az MTA Pszichológiai Kutatóintézet kutatóinak.

Nyelvművelés, nyelvi tanácsadás: a nyelvi normativitás kutatását, valamint a nyelvtechnológiai eszköztár és a nyelvi tanácsadás gyakorlatának összekapcsolását végezték.

A kutatások társadalmi-gazdasági haszna: az eredmények közvetlenül hasznosíthatók a gépi fordításban, számítógépes tartalomelemzésben, számítógépes dialógusrendszerekben, beszédelemzés során, tudásprezentáció kiépítésében, valamint a nyelvoktatásban.

Keleti nyelvek kutatása

12 fő, 54220 EFt ktgy, 3750 EFt OTKA, 1040 EFt Chiang Ching-kuo Foundation

Összeállították a *Turkologischer Anzeiger/Turcology Annual* c. bibliográfiai sorozat esedékes dupla kötetét, valamint befejezték a Topkapı Saray Múzeum magyar vonatkozású török iratainak publikációra való előkészítését. Elkészült a Magyar Tudományos Akadémia Keleti Gyűjteményében őrzött török kéziratok katalógusa, valamint az iraklioni Vikelai Könyvtár török kádi regisztereinek feldolgozásából egy újabb kötet. Kritikai kiadásban megjelent az *Tezkiretü'l-evliya* óanatoliai-török (óoszmáni) nyelvemlék.

A sinológiai kutatócsoport sikerrel zárt le egy egyéves történeti pragmatikai kutatást (egy késő császárkori válogatott kínai levélkorpusz feldolgozása, és angol nyelvű publikálásra való előkészítése, a kínai tiszteleti szókinsz szójegyzékszerű feldolgozása, e szójegyzékek publikálásának előkészítése). Kiadásra került a *The Linguistic Review* c. folyóirat tematikus dupla száma (*Chinese syntax and semantics*) az osztály egy munkatársának szerkesztésében.

Sikeres kutatás folyt az i.e. II-I. évezredi Anatólia nyelveinek leírására és történetére vonatkozólag: sikerült egy frissen leírt nyelv, a kár hangrendszerének és hangtörténetének jelentékeny pontosítása, valamint egy luvi felirat értelmezése és datálása. Egy további kutatási irány, mely az indoeurópai őstörténeti kutatásokban alkalmazott módszerek kritikai áttekintését célozta, ill. egy olyan metódus kidolgozását, mellyel az eddigieknél sokkal pontosabb eredmények lesznek elérhetők e szakterületen, fontos publikációkat eredményezett.

Publikálták az egyiptomi etimológiai szótár 3. kötetét, sajtó alá rendeztek egy afroázsiai cikkgyűjteményt, és elkezdődtek a csádi nyelvek közé tartozó mubi-toram csoport egy összehasonlító szótárának munkálatai. Elkészült egy Ph.D. disszertáció a mongol–tibeti nyelvi kölcsönhatások témájában.

Az alapkutatások társadalmi haszna: az emberi nyelv és kultúra sokféleségének megbecsülésére és tiszteletére tanítanak.

Lexikológia és lexikográfia 18 fő, 103640 E Ft ktgv

A nagyszótári munkálatok keretében folyt a *b* betűs szócikkek szerkesztése és főszerkesztése. E munkálatok egyrészt azért nem fejeződtek be a vállalt határidőre, mert 1.) az *a* betűsnél mintegy 20%-kal nagyobb terjedelmű *b* betűs kötetet változatlan létszámú munkacsoport készíti; 2.) másrészt mert a kötet igen jelentős részét teszik ki olyan szótípusok, szófajok, amelyek szótári feldolgozásának gyakorlata még nem alakult ki, ezért számos általános lexikográfiai kérdést a szócikkek írásával, szerkesztésével párhuzamosan kellett, illetve kell megoldani. Befejeződött a *cs* betűs szavak szócikkeinek írása, elkezdődött a *d* betűs szócikkek kidolgozása. Elkezdődött az *e* és *é* betűs címszavak kiválogatása.

A szócikkírói munka megkönnyítése és gyorsítása érdekében folytatódott a bibliográfiai adatbázis kiegészítése az archivális cédulaanyag forrásainak keletkezési évszámaival, illetve a kiegészítő anyaggyűjtés forrásainak feldolgozása és beépítése az adatbázisba. Megtörtént a forrásjegyzék teljes (XML-formátumú) átalakítása, új felülettel való ellátása. Erre az előzetesen nem tervezett, de elengedhetetlen és hosszú távon megtérülő munkára azért volt szükség, mert nem volt elég megbízható az eredetileg Excel formátumú adatbázis számítógépes kezelése.

Az *Új Magyar Tájszótár* munkálatai keretében 1500 szócikk szerkesztése történt meg a *v* betűs anyagból, ezzel a szócikkek 90%-ának szerkesztése fejeződött be. Az év folyamán 10000 szócikk lektorálása történt meg a *t*, *ty* és *v* betűs anyagból. A szerkesztési és lektorálási munkálatokkal együtt haladt a szótár főszerkesztése.

A kutatások társadalmi haszna: a Nagyszótár és a Tájszótár a magyar nyelv történetének egyedülálló dokumentációi, értékőrző szerepük a kutatási és a közoktatás számára is fontos.

III. A HAZAI ÉS NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK BEMUTATÁSA

Hazai kapcsolatok

Felsőoktatás

Az intézet 7 munkatársa tartott egynél több kurzust az ELTE-MTA Elméleti nyelvészet MA-szintű szakon és az Elméleti nyelvészet doktori programban. A szakon és a doktori képzésben témavezetőként is dolgoztak.

Az intézet munkatársai számos további felsőoktatási intézményben oktattak. Ezek: az ELTE BTK Assziriológiai Tanszék, Egyiptológiai tanszék, Fonetikai tanszék, Fordító- és Tolmácsoló Intézet, Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet, Összehasonlító Indoeurópai Nyelvészet Tanszék, Távol-keleti Intézet; KGRE BTK Magyar Nyelvtudományi Tanszék; a Miskolci Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszék; a PPKE BTK Elméleti Nyelvészeti Tanszék, Magyar nyelvészeti tanszéke, Informatika Kar; a PTE BTK Francia, illetve Romológia és Nevelésszociológia Tanszék; SzTE BTK Angol-Amerikai Intézet, Finnugor Nyelvtudományi Tanszék.

A következő intézmények nyelvészeti doktori képzésében vettek részt: Eötvös Loránd Tudományegyetem, Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Pécsi Tudományegyetem, Szegedi Tudományegyetem.

Közreműködtek a magyar jelnyelvi törvény kidolgozásában és a siketek bilingvális oktatása nyelvészeti ismereteit kidolgozó munkacsoport vezetését is ellátták.

Hazai intézményközi kutatási együttműködések

A következő intézményekkel folyt együttműködés főként pályázati keretekben (a pályázatok részleteire lásd a IV. pontot.):

MTA Pszichológiai Kutatóintézet és DE Általános nyelvészeti tanszék (a rekurzió vizsgálata a nyelvben); a Morphologic Kft-vel, az SZTE-vel és az MTA Pszichológiai Kutatóintézetével (az NKFP, Jedlik Ányos Program pályázata); az ELTE Régi Magyar Irodalomtörténeti Tanszék (nyelvemlékkiadások); ELTE Finnugor Tanszék (Uráli tipológiai adatbázis); OSZK Kézirattár (a magyar nyelvemlékek internetes megjelenítése); MTA Zenetudományi Intézet (finnugor népzenei anyag feldolgozása); SZTE Finnugor Nyelvtudományi Tanszék (manysi számítógépes korpusz); az SZTE Megismeréstudományi Csoportjával, a Zölderdő Óvoda logopédusaival és a Kőszegi Dr. Nagy László Gyógypedagógiai Intézmény Beszédjavító Általános Iskolájával (a nyelvfejlődési zavar kutatása); az SZTE Alzheimer-kutatócsoportja, a Démoszthenész Egyesület, a PTE BTK Alkalmazott Nyelvészet Doktori Iskolája, és a PPKE BTK Nyelvészeti Doktori Iskolája (a nyelvi zavarok kutatása).

Az intézet munkatársai által 2008-ban szervezett konferenciák időrendben:

Budapesti Uráli Műhely 6.: Uráli Hangoskodó (Budapest, január); *Fonológiai superkurzus* (Budapest, január); *II. Alkalmazott Nyelvészeti Doktorandusz Konferencia* (Budapest, február); *Fonológiai tábor* (Kovácspatak, Szlovákia, május); *COST A31-es Európai Unió projekt találkozója* (Budapest, május); *Nemzetközi udvariasságkutatási szimpózium (East meets West – 4th International Symposium of the Linguistic Politeness Research Group)*, (Budapest, július), *Pre-EGG 2008 Budapest Syntax Workshop*, (Budapest, július); *Schmidt Éva Emlékkülés* (Budapest, szeptember); *SPE Beach House*, (Szálka, augusztus), *Szemantika tábor* (Ásotthalom, szeptember), Magyar Tudomány Hónapja: *Veszélyeztetett nyelvek, veszélyeztetett kultúrák, veszélyeztetett népek* (Budapest, november); *LingDokKonf* (Szeged, december); *A 80 éves Noam Chomsky jelentősége és hatása a nyelvtudományban és azon túl kerekasztal* (Budapest, december); a *Budapesti Szociolingvisztikai Interjú, I. Szimpózium* (Budapest, december).

Társzervezőként: a *15. Élőnyelvi Konferencia „Nyelvideológiák, attitűdök és sztereotípiák”* (Párkány, szeptember); *Forráskutatás, forráskiadás, tudománytörténet* (Budapest, április); *Database of Uralic Typology* (Bécs, szeptember);

Hazai tudományos közélet

A munkatársak a következő akadémiai, illetve felsőoktatási testületek munkájában vettek részt: az MTA I. Osztálya, az MTA Nyelvtudományi Bizottsága, Magyar Nyelvi Bizottsága, Orientalisztikai Bizottsága, illetve ezek különféle munkabizottságai, az MTA Társadalomtudományi Kuratóriuma, az OTKA Társadalomtudományi Kollégiuma, az OTKA Nyelvtudományi Zsűri, a Magyar Nyelvtudományi Társaság Választmánya, a MAB Nyelvtudományi Bizottsága, az SZTE Tudományos Tanács, az SZTE Habilitációs Bizottsága, a PPKE Habilitációs Bizottsága, a PPKE Doktori Tanácsa, az Erasmus Kollégium Kollégiumi Tanácsa, a Nemzeti Kutatási Infrastruktúra Fejlesztési Útiter Program Társadalom- és Humán Tudományi Munkacsoportja, az OKM Szellemi Kulturális Örökség Magyar Nemzeti Bizottsága, a Nemzetközi Finnugor Kongresszusok Magyar Nemzeti Bizottsága, a 11. Nemzetközi Finnugor Kongresszus szervező bizottsága, és a Reguly Társaság.

Az intézet három munkatársának van Bolyai János Kutatási Ösztöndíja. Két munkatárs (*summa cum laude* eredménnyel) megvédte PhD-disszertációját.

Nemzetközi kapcsolatok

Nemzetközi szervezetekkel, külföldi intézményekkel való együttműködések

Az intézet tagja az EFNIL-nek (European Federation of National Institutions of Languages) és jelentős szerepet játszik a szervezet tevékenységében. Az intézet szolgáltatja az EFNIL

honlapját, továbbá egy jelentős, e-szótárakra irányuló kutatást kezdeményezett és vezet a szervezet keretein belül.

Együttműködési szerződést kötöttek a Nyitrai Konstantin Egyetem Bölcsészettudományi Karával, kapcsolatot teremtettek a pozsonyi Ludovít Štúr Nyelvtudományi Intézettel, az intézet munkatársa az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottságának állandó szakértője.

Élő szerződések vannak a Litván Nyelvtudományi Intézettel, az Orosz Tudományos Akadémia két uráli központjával, és a Román Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézetével.

A Kárpát-medencei régió magyar nyelvészeivel folyamatos a kapcsolattartás a 2007-ben az MTA-n megkötött megállapodás szellemében. Közös rendezvényeket szerveztek többek között a dunaszerdahelyi Gramma Nyelvi Irodával.

Közös kutatások külföldi intézménnyel:

Az Orosz Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézetével (Moszkva) – nganaszan kutatások, deixisre vonatkozó kutatások, az Udmurt Állami Egyetemmel (Izsevszk) – udmurt kutatások, udmurt nyelvjárási atlasz, Ludwig-Maximilian-Universität-tel, München – e-Uralic internetes periodika létrehozása, az Universität Wien – a *Uralic Typological Database* munkáiban, a Zágrábi Egyetem Fonetikai Tanszékével (fonetikai kutatások), az INTEX/NooJ nemzetközi nyelvészeti fejlesztőközösség (nyelvtechnológia).

Együttműködtek a Stuttgarteri Egyetem fókusz-projektumának munkatársaival, részt vettek a fókusz-konferenciájukon.

Nemzetközi kutatás folyt a magyar kvantorok hatóköréről a szintaktikai pozíció és a prozódia függvényében (University of Illinois, Urbana-Champaign). A formális szemantikai témákban (határozatlan leírások: specifikusság, kivételes hatóköri tulajdonságok) közös kutatás folyt a Stuttgarteri Egyetemmel.

A fókusz szintaxisa és prozódiaja témakörben közös kutatás folytattak a Potsdami Egyetem Nyelvészeti Tanszékével.

Egy munkatárs meghívott előadó volt az Ivane Dzsavikhisvili Tbiliszi Állami Egyetem Assziriológiai Tanszékén, ahol *Egyptian Religious Texts* címmel tömbösített szemináriumot tartott.

Közös fonológiai kutatási projektum, valamint az ERASMUS keretében tanár- és diákcserére folyt a Center for Advanced Study in Theoretical Linguistics, Tromsø-i Egyetemmel (Norvégia).

Egy munkatárs részt vett a *Natural and unnatural constraints in Hungarian vowel harmony* fonológiai projektumban, University of California, Los Angeles, USA.

Neurolingvisztikai és pszicholingvisztikai témákban együttműködés volt a következő tanszékkel: Université Laval, Département de langues, linguistique et traduction, Université de Montréal, L'école d'Orthophonie et d'Audiologie, Université Marc Bloch, Unité de Formation et de Recherche des Langues Vivantes, Strasbourg, valamint Department of Linguistics, Purdue Egyetem (USA). Egy munkatárs részt vett a Lund-i Egyetem (Svédország) *Brain Talk* programjában.

A nyelvtudomány kiemelkedő egyéniségei közül Hans Kamp (Universität Stuttgart) tartott szuperkurzust az intézetben.

A *Mercator European Research Network*-ben (EACEA FP7) partner tagként vesznek részt. Ezzel összefüggésben megalakult az intézetben a *Többnyelvűségi Kutatóközpont*, intézeti munkatárs vezetésével.

A *Turkologischer Anzeiger/Turcology Annual* bibliográfiai sorozat összeállítása során mintegy két tucat ország turkológusai vesznek részt levelezői rendszerben a munkában, finanszírozásában pedig az UNESCO vállal szerepet.

Részvétel nemzetközi szervezetekben: intézeti munkatárs elnöke a Society of International Phonetic Sciences, az International Union of Oriental and Asian Studies, és a Chinese Discourse Research Group szervezeteknek, valamint elnökségi tagja a European Association of Chinese Linguistics szervezetnek. Intézeti munkatárs meghatározó tagja a CLARIN (*Common Language Resources and Technology Infrastructure*) európai projekt végrehajtó bizottságának, mint a projekt 3. kutatócsoportjának vezetője. Intézeti munkatárs meghatározó tagja a CLARIN (*Common Language Resources and Technology Infrastructure*) európai projekt végrehajtó bizottságának, mint a projekt 3. kutatócsoportjának vezetője. Intézeti munkatárs tagja az ESFRI Humán és Társadalomtudományi munkacsoportjának.

Egy munkatárs emeritus professzor a University College of London egyetemen.

Lektorálásokat végeztek nemzetközi kiadók részére, mint például a *Mouton de Gruyter* és az *Elsevier*, folyóiratok részére, például a *Language and Speech*, *Linguistic Inquiry*, *Jipa*, *Phonology*, *The Phonetician*, *Natural Language and Linguistic Theory*, *Syntax*, *The Linguistic Review*, valamint az *International Seminar on Speech Production* konferencia-kötete és a 2009-es *DGfS Focus workshop* részére.

A munkatársak részvétele nemzetközi konferenciákon

A következő fontosabb nemzetközi konferenciákon vettek részt:

Budapest Uralic Workshop 6. – Budapesti Uráli Műhely 6. (Budapest, január); *5th Old World Conference in Phonology* (Toulouse, január); *Global WordNet Conference* (Szeged, január); *The 9th Szklarska Poreba Workshop* (Szrenica, február); *Defective Paradigms: Missing Forms and What they Tell Us* (London, április); *10th International Congress of Egyptologists* (Rodosz, május); *A magyar nyelvészeti kutatások újabb eredményei* (Kolozsvár, május); *2nd Hagiotheca Conference. Identity and Alterity in the Making and Practice of Cults* (Split, május); *6th International Congress on the Archaeology of the Ancient Near East* (Róma, május); *16th Conference of the International Association of Chinese Linguistics* (Peking, május); *Language Resources and Evaluation Conference* (Marakesh, május); *Brain Talk: Discourse with and in the Brain. The impact of context on language processing* (Lund, június); *International Conference “Everyday Multilingualism”* (Eisenstadt, június); *Nordic and Eastern European Minority Languages, Exploratory Workshop* (Oszló, június); *Clinical Linguistics and Phonetics* (Isztambul, június); *16th Conference of the Finno-Ugric Studies Association* (Vancouver, június); *11. INTEX/NooJ workshop* (Budapest, június); *Digital Humanities* (Oulu, Finnország, június); *Workshop on Romani in Socio-Political Context* (Kolozsvár, július); *18th International Congress of Linguists* (Szöul, július); *54e Rencontre Assyriologique Internationale* (Würzburg, július); *Consonant clusters Conference* (München, július-augusztus); *AILA 2008, Multilingualism: Challenges and Opportunities* (Essen, augusztus); *15. Élőnyelvi Konferencia „Nyelvideológiák, attitűdök és sztereotípiák”* (Párkány, szeptember); *XIII. Fachtagung der Indogermanischen Gesellschaft* (Salzburg, szeptember); *The Boundaries of Classification: Definitions, Processes and Adaptability* (Canterbury, szeptember); *Workshop on Interface-based Approaches to Information Structure* (London, szeptember); *Database of Uralic Typology Symposium* (Bécs, szeptember); *11th International Conference on Text, Speech and Dialogue* (Brno, szeptember); *Sinn und Bedeutung 13.* (Stuttgart, szeptember-október); *Language Typology and Egyptian-Coptic Linguistics* (Lipcse, október); *(European diversities - European identities* (Strasbourg, október); *SCOPHO – The Southern California Workshop on Phonetics/Phonology*, (Claremont, november); *8th International Seminar on Speech production* (Strasbourg, december).

Az intézet munkatársai neves külföldi intézményekben voltak vendégkutatók: Institut für Afrikanische Sprachwissenschaften, Frankfurt; Ludwig-Maximilians-Universität, München; Külföldi egyetemek, ahol vendégelőadásokat tartottak: Haifai Egyetem, Ludwig-Maximilians-Universität, a Hongkongi Egyetem, a Szingapúri Állami Egyetem, az Ivane Dzsavakhisvili Tbiliszi Állami Egyetem, valamint a Rijksuniversiteit Groningen.

A kutatónyelvész-utánpótlás képzése

Az intézet kutatógárdája hozta létre és működteti az MTA–ELTE Elméleti Nyelvészeti Intézeti Tanszékét, ellátják az Elméleti nyelvészet szak, a közvetlenül arra épülő doktori (PhD) program és a nem szakos hallgatók által látogatott önálló programok oktatói teendőit. Az Elméleti nyelvészet szakon 2007/2008-as tanévben 63 diák, a doktori programon pedig 17 hallgató tanult. A doktori programon egy sikeres PhD-védés volt.

Kiadványok, periodikák szerkesztése

Számos fontos periodika szerkesztőbizottságának tagja intézeti munkatárs. Ilyen például a *Mind and Language*, *The Linguistic Review*, *The Phonetician*, *Language and Computation*, *International Journal of IPA*, *Govor*, *Language Policy*, *Sociolinguistic Studies*, *Magyar Nyelv*, *Nyelvtudományi Közlemények*, *Studia Uralo-altaica*, *Acta Linguistica Hungarica*, *Beszéd kutatás*. Sorozatszerkesztések: *Approaches to Hungarian* (John Benjamins, Amsterdam), *Grammar Resources* (Mouton de Gruyter, Berlin), *LingDok* (SZTE, Szeged), *Általános Nyelvészeti Tanulmányok*. Közreműködtek nemzetközi bibliográfiai sorozatok készítésében, például a *The Year's Work in English Studies* és a *Lexicon Grammaticorum*.

Az iskolai nyelvi nevelés:

A kompetenciaalapú anyanyelvi nevelés programja: az Olvasás–Szövegértés–Szövegalkotás 11-12. évfolyam anyagának befejezése és a támogató rendszer előkészítése történt meg.

Közhasznú tudományos szolgáltatások

Az intézet által létrehozott *NyelvészInfo* elektronikus levelező rendszer 555 külső címre továbbít információkat tudományos programokról, konferenciákról, pályázatokról és más aktuális témákról. A könyvtár állománya 2008-ban 312 könyvvel gyarapodott. Elektronikus katalógusuk 5941 rekorddal bővült. Az év során 5847 online és 3120 személyes látogatót regisztráltak, katalógusukban 13 907-szer kerestek. Az intézeti honlap a munkatársak publikációi mellett közhasznú, írott és hangos (beszélő) adatbázisokat, szoftvereket, népszerű olvasmányokat, és más közérdekű információkat tartalmaz. A *Fonetika* honlapot és a neurolingvisztikai témákban szolgáltató *Neuroinfo* honlapot rendszeresen frissítik. A Finnugor osztály internetes honlapja közli a *Miért uráli (finnugor) nyelv a magyar?* című anyagot, amely a nyelvrokonság sokakat érdeklő témájával foglalkozik. A *magyar kísérleti beszéd kutatás története* címmel állandó kiállítást tart fent és fejleszt tovább az intézet.

IV. A FONTOSABB ELNYERT HAZAI ÉS NEMZETKÖZI PÁLYÁZATOK RÖVID ÉRTÉKELÉSE

Az intézetben művelt pályázati projektumok rendben teljesítették az éves kutatási tervüket. A fontosabb projektumok:

A határozók mondattani és jelentéstani kérdéseivel foglalkozó OTKA-projektumot lezárták és megszerkesztették az *Adverbs and adverbial adjuncts at the interfaces* című, a projektum eredményeit összefoglaló angol nyelvű kötetet, amely 2009 első negyedévében jelenik meg a Mouton de Gruyter kiadónál az *Interface Explorations* című sorozatban.

Egy munkatárs fontos nemzetközi projektumnak a résztvevője: az Arts and Humanities Research Council (Anglia) által támogatott: *A Flexible Theory of Topic and Focus Movement*. A projektről a <http://www.langsci.ucl.ac.uk/linguistics/projects.php> link informál.

Fontos EU-FP6 projektum munkálatai zajlanak: a *DILING (Dimensions of Linguistic Otherness: Prospects and Maintenance and Revitalization of Minority Languages)*. A résztvevő 8 közép-kelet-európai ország kutatói által nyert adatok összehasonlító elemzése intenzíven folyt; és előkészítették a nemzetközi kiadású kötetet.

Az *Interpretáció, diskurzusszerkezet és intonáció* című OTKA-pályázat keretében született eredményekről három tanulmány készült el, az egyik a diskurzus-partikulák interpretációjáról szóló áttekintés, a másik kettő pedig a *csak* partikula interpretációját tárgyalja, két konferencia-előadás hangzott el (a *csak* illetve az *ugye* partikulák interpretációjáról). A tervezett percepciók kísérletek 100 feladatból álló feladatsora elkészült.

Az *A minimalist approach to syntactic locality* című, csoportos OTKA pályázat 2008-ban indult, nemzetközi együttműködésben (Tübingen és Potsdam egyetemeivel). A 2008-ra eső kutatási feladataikat teljesítették, a kidolgozott kutatási résztémák: (i) az alanyi kifejezések áthatolhatatlansága és ebben a nyelvek közötti, valamint konstrukciók közötti variációk, (ii) az információszerkezet és a prozódia hatása az ún. faktív beágyazott mondatok áthatolhatatlanságára, (iii) az ún. azonosító fókuszra a szintaktikai mozgásra, annak ún. rekonstrukciójára, és negatív polaritású elemek engedélyezésére gyakorolt gátló hatása.

A *rekurzió interdiszciplináris vizsgálata a nyelvben: neurolingvisztikai alapok* című OTKA-kutatás 2007 végén indult. A kutatási tervet teljesítették. Kifejlesztettek egy, a rekurzív (beágyazó) szerkezetépítő nyelvi műveletek végzésének képességszintjét mérő, vizuális és auditív komponensekből álló tesztkészletet, amely három altesztből áll. Az afázias és ép személyekkel elvégzett 54 tesztből kinyert, több mint 2000 megnyilatkozás szintaktikai és alaktani elemzését elvégezték. Megkezdték az eredmények interpretációját nyelvtanelméleti keretben. Együttműködtek az MTA Pszichológiai Kutatóintézetével és a DE Általános nyelvészeti tanszékével.

The Mercator Network of Language Diversity Centers (EACEA Lifelong Learning Programme, Transversal Programme: Network Projects KA2 Languages című, hároméves EU projektjében való részvétel előkészítése, benne az intézeti *Többnyelvűségi Kutatóközpont* kialakítása megkezdődött.

A *Beás nyelvtan* kiadási munkálataihoz szükséges anyagi fedezet megteremtése céljából az Intézet pályázatot adott be a Miniszterelnöki Hivatal Kisebbségi koordinációs és intervenciók keretére. A pályázat sikeres volt.

A középmagyar kor történeti mondattana c. OTKA témában tanulmánykötetet állítottak össze a középmagyar kor mondattani fejezeteiből. A 9 átfogó fejezetből álló kötet kézírata elkészült.

A Permi nyelvészeti adatbázisok c. OTKA kutatás: az *Uráli és permi etimológiai adatbázis* fejlesztése során elvégezték a számítógépre vitt etimológiák végső ellenőrzését. Az uráli részhez elkészült a magyar, orosz, finn és angol alapjelentések listája. Az *udmurt és a komi elemző* elkészítése, a cirill alapú morfológiai elemző fejlesztése megtörtént: a komi elemzőt tesztelték bővített korpuszon. Az udmurt nyelvjárási atlasz térképlapjai elkészültek.

A nganaszan morfológiai elemző c. OTKA kutatásban terepmunkákat végeztek a nganaszanoknál. Megoldották a szóalaktani elemző webes megjelenítését. Elkezdődött egy 20. századi nganaszan-orosz szöveggyűjteményben szereplő szóalakok számítógépes elemzése által feltárt átírási, ill. az egyéb lejegyzési hibák kijavítása, valamint az elemzőben implementált nyelvtan megfelelő javítása.

Obi-ugor morfológiai elemzők és korpuszok c. OTKA kutatás: A manysi nyelvre elkészült az egyértelműsítést segítő szoftver; a Kálmán Béla-féle Wogulische Texte északi szövegeit és szójegyzékét rögzítették; az elemzéséhez készített tőtárba belekerültek a magyar jelentések; a

hangfelvételek digitalizálása elkezdődött; rögzítésre került a Munkácsi Bernát Vogul Népköltési Gyűjteménye északi szövegeinek kb. a fele. A hantira pedig a következő: a kazimi nyelvjárásra összeállított korpuszt, azaz kb. húszezer szót, ugyancsak rögzítették.

Schmidt Éva Könyvtár 4. kötet NKA projektum keretében megjelent a Schmidt Éva Könyvtár 3. és 4. kötete, a tervezett feladatot elvégezték.

2008-ban elnyert, szerveződő pályázat: *Obi-Ugric languages: conceptual structures, lexicon, constructions, categories* (An innovative approach to creating descriptive resources for Khanty and Mansi): EUROCORES Programme: Better Analyses Based on Endangered Languages (EuroBABEL), – a pályázati munka elindulása a német, osztrák és finn konzorciumi tagok nemzeti alapjainak támogatásától is függ; az OTKA-bizottság a magyar pályázó részére a támogatást megítélte.

Nyelv- és Beszédtechnológiai Platform: az intézet vezetésével és nyolc ipari és kutatási résztvevő együttműködésével alakult meg. Célja, hogy tagjai kidolgozzanak egy stratégiai jövőképet és összehangolják a területen működő szervezetek kutatási-fejlesztési tevékenységét. A *Platform* bemutatkozó konferenciát rendezett 2008. december 2-án, amely ismertette a tagok már most is alkalmazható eredményeit, a nyelv- és beszédtechnológia kutatási irányait, és a működő alkalmazásokat. A konferencia aktív és interaktív formában megismertette a gazdasági élet vezetőit és a politikai döntéshozókat a nyelvtechnológia lehetőségeivel, a jövő kutatás-fejlesztési irányjaival.

Theory and practice of power in traditional Chinese criminal investigations (2007–2008.), forrás: Chiang Ching-kuo Foundation (Tajvan). A projektum keretében 2 monográfia, 3 könyvfejezet készült el.

The collapse and birth of linguistic politeness systems (late 19th – early 20th c. Chinese politeness). (2008–2011.); forrás: Chiang Ching-kuo Foundation (Tajvan). A kutatási tervnek megfelelő anyaggyűjtést, terepmunkát, forrásfeltárást elvégezték.

Die phonetischen Werte der sog. Laryngale des Hethitischen und des Luwischen c. projektum (2008–2009.), melynek forrása a *DAAD Forschungsstipendium für Nachwuchswissenschaftler*. A kutatási tervnek megfelelően publikációk vannak előkészületben a hettita laringálisok szinkrón értékéről, a luvi laringálisok szinkrón értékéről, a hieroglif luvi *19 jel olvasatáról és az anatóliai laringálisok történetéről.

A Budapesti beszélt nyelvi vizsgálatok (BUSZI) c. OTKA-kutatásban elvégezték a BUSZI lejegyzett anyagának XML formátumba történő átalakítást, az egyértelműsített morfológiai elemzést tartalmazó beszélt nyelvi adatbázisnak és a hozzá illesztett hálózati lekérdező felületnek a kifejlesztését. Elemzések készültek az ingadozó toldalékolású szavakról, a zárt *ë* hang budapesti használatáról a vonatkozó névmások alkalmazásáról és a beszédstílusok szociolingvisztikai értelmezéséről.

V. AZ ÉV FOLYAMÁN MEGJELENT JELENTŐSEBB PUBLIKÁCIÓK

Approaches to Hungarian 10 (Ed. Pinon Ch, Szentgyörgyi Sz), Akadémiai Kiadó, Budapest, 2008; a kötetben az intézeti munkatársak tanulmányai:

É. Kiss K: The structure of the Hungarian VP revisited, pp 31-58;

Gyuris B: Stylistic postposing or something else? pp 59-82.

Siptár P: Hiatus resolution in Hungarian. An optimality theoretic account pp 187-204.

Bartha Cs: Myth and reality of linguistic others. The situation of linguistic minorities in Hungary, *Cahiers d'etudes hongroises* 14: 101-122 (2008)

Bartos H (ed.): *The Linguistics Review* 25. 3–4. Chinese Syntax and Semantics Mouton de Gruyter, Berlin, 2008 p. 518

Borbély A: Újabb kutatások a kétnyelvű magyarországi románok nyelvtudásáról és nyelvhasználatáról, *Kisebbségkutatás*, 109-126 (2008)

Cser A: Pál Pereszlényi and the development of morphological analysis in the early grammars of Hungarian, *Acta Linguistica Hungarica* 55(1-2): 3-21 (2008)

É. Kiss K: Free word order, (non-)configurationality and phases, *Linguistic Inquiry* 39(3): 441-474 (2008)

Fejes L: A szurguti hanti fonémarendszer néhány kérdéséről, *Nyelvtudományi Közlemények* 104: 169-180 (2008)

Gósy M: Synthesized speech used for the evaluation of children's hearing and speech perception In: *Human Factors and Voice Interactive Systems* (Ed. Gardner-Bonneau D, Blanchard HE), Elsevier, Amsterdam, 2008 pp 127-139

Gósy M, Kovács M: Virtual sentences of spontaneous speech In: *Human Factors and Voice Interactive Systems* (Ed. Gardner-Bonneau D, Blanchard HE), Elsevier, Amsterdam, 2008 pp 193-207

Gyuris B: Reconsidering the narrow scope readings of contrastive topics In: *Dislocation: Syntactic, semantic, and discourse perspectives* (Ed. Shaer B, Cook P, Frey W), Routledge, London, 2008 pp 284-311

Haader L, Horváth L (ed.): *Tanulmányok a középmagyar mondattan köréből*, Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2008

Erdélyi-Szabó M, Kálmán L, Kurucz Á: Towards a natural language semantics without functors and operands, *Journal of Logic, Language and Information* 17 (1): 1-17 (2008)

Kas B, Lukács Á: A magyar vonatkozó mellékmondatok megértése tipikus és zavart nyelvi fejlődésben In: *A fejlődési plaszticitás és idegrendszer* (Ed. Pléh Cs), Akadémiai Kiadó, Budapest, 2008 pp 51-86

Laczkó K, Mártonfi A (ed.): *Helyesírási szótár* Osiris Kiadó, Budapest, 2008 p. 789

Laczkó K, Mártonfi A (ed.): *Helyesírási tanácsadó* Osiris Kiadó, Budapest, 2008 p. 348

Lukács Á: Nyelvtani feldolgozás In: *Általános pszichológia 3. Nyelv, tudat, gondolkodás* (Ed. Csépe V, Györi M, Ragó A), Osiris Kiadó, Budapest, 2008 pp 116-155

Rebrus P, Törkenczy M: Covert and overt defectiveness in paradigms In: *Modeling ungrammaticality in optimality theory* (Ed. Rice C), Equinox Publishing, London, 2008 pp 187-227

Simon Zs: Kétnyelvűség a Hettita Birodalomban, *Antik Tanulmányok* 52: 11-25 (2008)

Strukturális magyar nyelvtan IV. A szótár szerkezete (Ed. Kiefer F), Akadémiai Kiadó, Budapest, 2008; a kötetben az intézeti munkatársak tanulmányai:

Bánréti Z: A mellérendelő kötőszók, pp 539-599;

Gábor K, Héja E, Kuti J et al.: Lexikon a nyelvtechnológiában, pp 853-995;

Gyuris B, Kiefer F: Az igék lexikai ábrázolása és az eseményszerkezet, pp 229-267;
Gyuris B: A diskurzus-partikulák formális vizsgálata felé, pp 639-682;
Kenesei I: Funkcionális kategóriák, pp 601-637;
Pléh Cs, Lukács Á, Kas B: A szótár pszicholingvisztikája, pp 789-852;
Rebrus P, Törkenczy M: Morfofonológia és a lexikon, pp 683-786.

Surányi B: Határozóosztályok és mondattartományok, *Nyelvtudományi Közlemények* 105: (2008) pp 165-193

Takács G: Etymological Dictionary of Egyptian. Volume Three: *m-*. BrillLeiden, 2008 p. 1010

VI. A KUTATÓHELY 2008. ÉVI TUDOMÁNYOS TELJESÍTMÉNYÉNEK FŐBB MUTATÓI

A táblázat kitöltendő adatai és az egyes pontoknál szereplő indexek jelentése a következő (a dőlt betűvel szedettek az előző évihez képest új vagy módosított adatok):

Fekete: kitöltése mindenki számára kötelező

Piros: kitöltése a társadalomtudományi intézetek számára kötelező, másoknak opcionális

Kék: kitöltése a matematika és természettudományok, valamint az élettudományok számára kötelező, másoknak opcionális

Zöld: kitöltése nem kötelező, de javasolt. A paraméterek számításához nem használjuk, de egyéb tájékoztató jellegű felmérésekhez az itt közölt adatokat felhasználjuk.

Dőlt: Olyan adat, amelyiket tavaly nem kértük, vagy másképpen kértük, de az értékelő bizottság által javasolt valamelyik paraméter számításához szükség van rá, ezért a továbbiakban be kell kérni.

Az intézet neve: az MTA Nyelvtudományi Intézete

Átlagléttség¹: 117 Ebből kutató²: 89

PhD v. kand.: 26 MTA doktora: 11 MTA levelező tag: 1 MTA rendes tag:

35 év alatti, intézeti állományban levő kutatók száma: 27

Publikációk:

Az év folyamán megjelent összes (tudományos és ismeretterjesztő) publikációk száma³: 214

Az év folyamán megjelent tudományos publikációk⁴ száma: 208

---

¹ Az éves gazdasági beszámolóban szereplő átlagos statisztikai állományi létszám.

² A kutatói besorolásban lévő közalkalmazottak 2008 év végi tényleges átlagléttszáma. Az átlagléttségbe beletartoznak a részmunkaidőben foglalkoztatottak is. Ezekben az esetekben a részmunkaidősök létszámát a ledolgozott órák alapján kell teljes munkaidős létszámra átszámítani.

³ Mindazon publikációk száma, amelyeket az illető kutatóhely második lábjegyzetben definiált szerzője jelentetett meg (tehát azok és csak azok cikkei, akik 2008-ban az intézet állományában voltak). A publikációkba beletartoznak: a tudományos és ismeretterjesztő munkák, tanulmány, cikk, könyv, könyvfejezet, jegyzet, atlasz, tematikus térkép, és mindaz ami az 5. lábjegyzetben a társadalomtudományok esetén szerepel.

Tanulmány, cikk⁵:

impakt faktoros publikáció magyarul: ~ idegen nyelven:
nem impakt faktoros tudományos cikk magyarul: ~ idegen nyelven:
tematikus térkép magyarul: ~ idegen nyelven:
hazai tudományos folyóiratban magyarul: 36 ~ idegen nyelven: 4
külföldi folyóiratban magyarul: ~ idegen nyelven: 6
tanulmánykötetben magyarul: 76 ~ idegen nyelven: 30
recenzió, kritika magyarul: 6 ~ idegen nyelven: 4

nemzetközi együttműködés keretében: SCI által regisztrált folyóiratban: 3

összesített impakt faktor⁶:

összes hivatkozás száma⁷: 646 összes hivatkozás száma önidézetek nélkül: 646

Kapott recenzió, kritika: 5

Könyv⁸

könyv/monográfia⁹ magyarul: 1 ~ idegen nyelven:
könyvfejezet (kevesebb mint 20 old.) magyarul: ~ idegen nyelven:
könyvfejezet (több mint 20 old.) magyarul: ~ idegen nyelven:
könyvfejezet magyarul: 8 ~ idegen nyelven: 2
jegyzet magyarul: 2 ~ idegen nyelven:
atlasz magyarul: ~ idegen nyelven:

szöveggondozás: 5 ívig: 1

szöveggondozás: 5 ív fölött: 1

kritikai kiadás: 5 ívig:

kritikai kiadás: 5-10 ívig:

kritikai kiadás: 10 ív fölött:

szótár: 5 ívig

szótár: 5-10 ívig 1

szótár: 10-15 ívig

szótár: 15 ív fölött 2

lexikoncikk: 2 ívig 3

lexikoncikk: 2-5 ívig

---

⁴ Mindazon tudományos publikációk száma, amelyeket az illető kutatóhely második lábjegyzetben definiált szerzője jelentetett meg, és amelyek megfelelnek a TPA ajánlásában megadott feltételeknek és a publikáción a szerző kutatóhelyeként szerepel a kutatóhely neve.

⁵ A tanulmány, cikk kategóriába kérjük besorolni a referált folyóiratban (olyan folyóiratban, amelyben a cikkek tudományos bírálaton esnek át), illetve tanulmánykötetben megjelent nagyobb és kisebb terjedelmű tudományos tanulmányok és cikkek mellett a lexikoncikket, szöveggondozást, kritikai kiadást, szótárt, szakfordítást és bibliográfiát.

⁶ A folyóiratok 2007. évi impakt faktorait kérjük használni.

⁷ A tárgyévben az intézet állományában lévő kutatóknak az adott kutatóhelyen vagy jogelődjében az utolsó 15 évben (1993-2008 között) született cikkeire 2008. évben történt hivatkozások száma (az egyszerű hivatkozás, valamint egy tudományos munkáról szóló recenzió tartozik ide), az MTA TPA számára leadott listák alapján. A bibliográfiai adatként szereplő művek számát nem kérjük megadni.

⁸ Ide csak a tudományos könyveket soroljuk.

⁹ A monográfia egy önálló, egységes tudományos kérdést lehetőség szerint minden szempontból kimerítően feldolgozó nagyobb terjedelmű szakmunka (könyv).

lexikoncikk: 5-10 ívig

lexikoncikk: 10 ív fölött

szakfordítás: 5 ívig 1

szakfordítás: 5-10 ívig

szakfordítás: 10 ív fölött

bibliográfia, adatbázis, katalógus: 5 ívig 2

bibliográfia, adatbázis, katalógus: 5-10 ívig 1

bibliográfia, adatbázis, katalógus: 10 ív fölött 1

tanulmánykötet szerkesztése magyarul: 3 ~ idegen nyelven 7

sorozatszerkesztés magyarul: 2 ~ idegen nyelven 2

Tudományos ismeretterjesztő írás magyarul: 6 ~ idegen nyelven:

Tudományos fokozat, ill. cím megszerzése:

PhD: 3 MTA doktora cím: MTA levelező tag: MTA rendes tag¹⁰:

Szellemi alkotások védelme:

Elfogadott találmányok, szabadalmak száma¹¹:

ebből külföldön:

értékesített szabadalmak száma:

know-how¹²-k és egyéb szerzői jogok¹³ száma:

Részvétel a tudományos és kulturális életben:

Rendezvények:

Nemzetközi rendezvényen tartott tudományos előadások száma: 89 posztterek száma¹⁴: 19

Hazai rendezvényen tartott

tudományos előadások száma: 83 posztterek száma: 2

ismeretterjesztő előadások száma: 19

Tudományos rendezvények szervezése

hazai: 12 nemzetközi: 11

Jelentős nyilvános kulturális esemény megrendezése¹⁵: 1

---

¹⁰ A tárgyévben kiállított oklevelek alapján.

¹¹ Találmány ill. szabadalom alatt értendők a Szabadalmi törvény hatálya alá tartozó szellemi alkotások, így a növény- és állatfajta oltalom is.

¹² A know-how olyan gazdasági, műszaki és szervezési ismeret, amely a gyakorlatban felhasználható, korlátozottan hozzáférhető, és amelyet az oltalom addig illet meg, amíg közkinccsé nem válik.

¹³ Egyéb a korábbiakban nem felsorolt, további szerzői jogok.

¹⁴ Kérjük külön feltüntetni az előadások és külön a posztterek számát (abban az esetben is, ha a konferenciakiadványban nem jelentek meg), de dokumentált formában ellenőrizhetők.

¹⁵ Ilyen pl. kiállítás megrendezése

Szakértői tevékenység:

tanácsadói tevékenységek száma¹⁶:

egyéni szaklektori vélemény összesen: 111 ebből külföldre: 26

opponensi vélemény összesen: 20 ebből külföldre: 4

egyéb szakértői vélemény: 441 ebből külföldre: 4

Részvétel tudományos testületben

Nemzetközi tud. bizottsági tagság: 7 Nemzetközi folyóirat szerk. tagság: 19

Nemzetközi tud. bizottsági elnökség: 1 Hazai folyóirat szerk. tagság: 17

Hazai tud. bizottsági elnökség: 2 Hazai tud. bizottsági tagság: 40

Felsőoktatásban végzett tevékenység:

Rendszeres hazai felsőfokú oktatási tevékenységet végzők száma¹⁷: 31

Ebből doktori iskolákban oktatók száma: 18 Doktori iskolát vezetőik száma: 3

Elméleti kurzusok száma¹⁸: 110 Gyakorlati kurzusok száma: 84

TDK-t készítő hallgatók száma: 5

Diplomamunkát készítő hallgatók száma (BSc): 10

Diplomamunkát készítő hallgatók száma (MSc): 39

PhD-t készítő hallgatók száma: 50

Felsőfokú graduális és posztgraduális oktatót órák száma¹⁹: 4594

Pénzügyi adatok:

Az időszak folyamán a teljes költségvetési támogatás összege²⁰: 537.0 MFt

---

¹⁶ Itt csak kormányzintű vagy ezzel ekvivalens országos és nemzetközi, nem megbízási díjért végzett szakpolitikai tanácsadói tevékenységet, bizottsági részvételt kell felsorolni. Az élettudományok területén ezt a paramétert értékelésre nem használják, de mint adatszolgáltatást kérjük megadni.

¹⁷ Mindazon személyek száma, akik hazai felsőoktatási intézményben rendszeresen (nem feltétlen heti rendszerességgel), tantervi keretek között oktatnak. A külföldi egyetem számára végzett oktatási tevékenységet, a felkérésre tartott előadásokat és a szakdolgozat, a diplomamunka vagy PhD témavezetését a beszámoló III. illetve IV. pontjában lehet említeni. Az adatok a 2007/2008-as tanév második és a 2008/2009-es tanév első szemeszterére vonatkoznak.

¹⁸ Az előző évhez hasonlóan nem a tanórák, hanem a 2007/2008-as tanév *második* és a 2008/2009-es tanév *első* szemeszterében megtartott elméleti és gyakorlati kurzusok számát kérjük megadni. Kurzus alatt az egy személy által azonos címen meghirdetett, egy félév során tartott előadássorozatot, illetve gyakorlati foglalkozásokat értjük.

¹⁹ Itt kérjük megadni az intézet állományában lévő kutatók által felsőfokú oktatási intézményben tartott, hivatalosan bejegyzett reguláris és speciális előadásoknak, valamint gyakorlatoknak 2007/2008-as tanév második és a 2008/2009-es tanév első szemeszteri együttes óraszámát. Itt ne tüntessük fel az intézményben a TDK-, diploma-, illetve PhD-dolgozatokat író hallgatók által eltöltött vagy rájuk fordított óraszámot.

²⁰ A 2008. évben a kutatóintézet részére a Magyar Államkincstár által kiutalt összes költségvetési támogatást csökkenteni kell a következő tételekkel:

- központi beruházási támogatás,
  - felújítási támogatás,
  - más tárcától bármilyen céllal átadott támogatás,
  - OTKA Program- támogatás
- összegével.

Fiatal kutatói álláshelyek száma²¹: 5

Az időszak folyamán a teljes saját bevétel (pályázatok, szabadalmak, szerződések stb.) összege (az akadémiai költségvetési támogatáson kívül)²²: 100,6 MFt

saját szabadalmi, know how és szerzői jogi bevétel²³:

Hazai pályázatok²⁴:

Az év folyamán művelt OTKA-témák száma: 12

A tárgyévre vonatkozó szerződésállomány: 39 MFt

Az év folyamán művelt NKTH-pályázat témáinak száma: 2

NKFP: 2 A tárgyévre vonatkozó szerződésállomány: 22 MFt

Egyéb: 0 A tárgyévre vonatkozó szerződésállomány: 0 MFt

Az év folyamán művelt NFT²⁵ témák száma: 1

A tárgyévre vonatkozó szerződésállomány: 5 MFt

Az év folyamán művelt egyéb hazai témák száma: 0

A tárgyévre vonatkozó szerződésállomány: 0 MFt

Nemzetközi pályázati forrásból művelt témák száma²⁶: 7

EU forrásból: 4 A tárgyévre vonatkozó szerződésállomány: 21 MFt

Egyéb: 3 A tárgyévre vonatkozó szerződésállomány: 12 MFt

Nem pályázati külső megrendelés keretében művelt témák száma: 1

A tárgyévre vonatkozó szerződésállomány: 1 MFt

Külső alvállalkozókkal kötött szerződésállomány 0

---

²¹ 2008-ban MTA-keretből az intézet rendelkezésére álló fiatal kutatói álláshelyek száma.

²² A teljes saját bevételnek meg kell egyeznie a pályázati, szabadalmi és a nem pályázati külső megrendelés keretében kapott bevételek összegével.

²³ Az utolsó három év átlagát kérjük megadni.

²⁴ Ebbe a kategóriába tartoznak azoknak a kutatási célú megbízásoknak a bevételei, amelyeknek pályázati kiírója magyarországi szervezet (pl. OTKA, Innovációs Alap, Agrártámogatások, Strukturális alapok, Kohéziós alap stb.). Ezeket a bevételeket áfa nélküli összegben és alvállalkozói teljesítés nélkül kell az értékelésnél figyelembe venni.

²⁵ A Nemzeti Fejlesztési Terv I. keretében (GVOP stb.) elnyert támogatások.

²⁶ Ebbe a kategóriába tartoznak azoknak a kutatási célú megbízásoknak a bevételei, amelyeknél a pályázatok kiírója nem magyarországi szervezet. Ezeket a bevételeket ÁFA nélküli összegben és alvállalkozói rész nélkül kell figyelembe venni.

VI/a. A kutatóhely 2008. évi tevékenységének egyéb bemutatható jellemzői

Itt szerepeltethetők, word dokumentumként, legfeljebb egy oldal terjedelemben, az előző pontokban fel nem tüntetett kapcsolódó eredmények. Így:

- Bejelentett szabadalmak, és egyéb szabadalmi jellegű alkotások száma:
  - a Magyarországon bejelentettek
  - a nem Magyarországon bejelentettek
- A kutató nők száma: 51
  - vezető beosztásokban: 3
  - nem vezető beosztásokban: 48
- A mobilitással kapcsolatban az intézetből az állásukat megtartott, munkaviszonyban levő diplomások közül hat hónapnál hosszabb időre távollevők száma:
  - Magyarországon
    - egyetemen, kutatóintézetekben
    - gazdasági társaságnál
  - Nem Magyarországon:
    - egyetemen, kutatóintézetekben: 2
    - gazdasági társaságnál
- az adott intézethez érkező kutatók száma:
  - 1-6 hónap időtartamra
    - Magyarországról
    - nem Magyarországról
  - 6 hónapnál hosszabb időre
    - Magyarországról
    - nem Magyarországról
- Vállalati kapcsolatok
  - jelentősebb ipari partnereik felsorolása és a kapcsolat típusa: pl. közös K+F, vagy kutatási megbízás, stb. teljesítése:
Nemzetbiztonsági Hivatal együttműködés (beszéd felismerés – azonosítás),
Nyelv- és Beszédtechnológiai Platform
  - az intézet holdudvarába tartozó kisvállalkozások száma.
- A társadalmi párbeszéd eredményei:
  - Az általános tudománynépszerűsítő közlemények száma: 6
  - Az intézet tevékenységét népszerűsítő rendezvények száma: 1 (Magyar Tudomány Ünnepe)

Ennek a dokumentumnak az elküldése a web-es felületen a 2008-as sor VI/a ikonjára kattintással történik.